

czasopismo niesłyszących i nie tylko ...

• świat
iśzy

IV/2025

ISSN 1509-5436

**„Jeśli potrafisz o czymś marzyć,
to potrafisz także tego dokonać.”**

John. D. Rockefeller

WYDAWCA:

Polski Związek Głuchych Zarząd Główny
ul. Białostocka 4, 03-741 Warszawa
www.swiatciszy.pl, www.pzg.org.pl

REDAKTOR NACZELNY:

Krzysztof Kotyniewicz

REDAKTOR PROWADZĄCY:

Kajetana Maciejska-Roczan

Materiałów redakcyjnych wydawnictwo nie wysyła do autoryzacji. Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo do skracania i adiacji tekstów, a także zmiany tytułów. Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk materiałów lub ich części tylko za pisemną zgodą redakcji. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treści reklam i ogłoszeń. Artykuły nie muszą odzwierciedlać poglądów wydawnictwa. Wydawca posiada prawa do wszystkich zdjęć użytych w wydaniu czasopisma. Część grafik pochodzi ze strony: pixbay.com oraz unsplash.com

Kajetana Maciejska-Roczan
wiceprezes ZG PZG

Zapraszamy do lektury grudniowego numeru „Świata Ciszy”

Czasopismo otwiera artykuł o Mieczysławie Grajku - kolejnym Prezesie Zarządu Głównego Polskiego Związku Głuchych. Jego działalność społeczna i zawodowa na rzecz środowiska osób g/Głuchych jest bardzo bogata oraz interesująca.

Prezentujemy również kolejną naszą poradnię, tym razem ze stolicy, która funkcjonuje pod nazwą : „Spółka Centrum Medyczne PZG w Warszawie”. Jest to placówka znana i bardzo popularna, do której jest zawsze dużo chętnych. Zapraszamy do zapoznania się z jej działalnością na polu rehabilitacji dzieci i młodzieży g/Głuchych.

Koniec roku obfitował w uroczystości jubileuszowe . Prezentujemy w tym numerze Jubileusz 75-lecia Oddziału Lubelskiego PZG oraz 70-lecia koła PTTK „Watra” przy Oddziale Małopolskim w Krakowie. Jak widzimy z prezentowanego materiału - obie uroczystości zaszczyliła obecność wielu gości oraz członków PZG.

„Świat Ciszy” przyłącza się do serdecznych gratulacji i życzeń dalszych owocnych działań i sukcesów.

Interesująca jest działalność naszych Oddziałów: Łódzkiego oraz Warmińsko-Mazurskiego na polu działalności kulturalnej. W Łodzi zrealizowano 2 ciekawe projekty turystyczno-rekreacyjne oraz kulinarno-poznawcze, natomiast PZG w Olsztynie zorganizował 4-dniową wyprawę do Berlina z okazji Międzynarodowego Dnia Głuchych i Języka Migowego.

Zapraszamy do szczegółowych opisów z realizacji tych projektów.

Składamy Wszystkim naszym Czytelnikom moc najserdeczniejszych życzeń, aby Nowy Rok 2026 był spokojny i szczęśliwy oraz przyniósł dużo dobrego.

K. Maciejska-Roczan

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

SPIS TREŚCI

MIECZYŚŁAW GRAJEK ŻYCIORYS	4
PORADNIA WARSZAWSKA ZDROWIE	11
PZG ODDZIAŁ LUBELSKI WYDARZENIA	15
OdLOTTowe KAJAKI WYDARZENIA	19
KULINARIA I TRADYCJA WYDARZENIA	20
70 LAT TURYSTYCZNEJ PASJI I WSPÓLNOTY WYDARZENIA	22
PODRÓŻ DO BERLINA WYCIECZKI	26

MIECZYSŁAW GRAJEK

postać niezwykła społeczności Głuchych w Polsce

ŻYCIORYS

Legitymacja szkolna Mieczysława
Grajka z lat 1942–1945

Bohater dzisiejszych wspomnień urodził się 21 marca 1935 roku w Bydgoszczy. Niedawno obchodził swoje 90-te urodziny i z racji bogatego życiorysu oraz zaangażowania w działalność Głuchych, zapisał się w pamięci wielu ludzi. W dzieciństwie Mieczysław Grajek był słyszącym chłopcem, pochodzącym z dobrze sytuowanej rodziny. Do 1958 roku rodzina Mieczysława Grajka mieszkała najpierw przy ulicy Toruńskiej 278, a następnie, do 1958 roku, na ulicy Toruńskiej 110. Słuch utracił w wieku 7 lat z powodu zapalenia opon mózgowych, chociaż niepotwierdzona informacja głosi, że zapalenie opon mózgowych było efektem pobicia przez niemieckiego żołnierza... Niemniej utrata słuchu zaważyła na całym Jego życiu. Podczas okupacji niemieckiej, w 1942 roku, został skierowany do Niemieckiej Szkoły dla Głuchych przy ulicy Władysława Bełzy w Bydgoszczy, gdzie poznawał język migowy oraz społeczność osób niesłyszących (fot. 1).

W okresie powojennym, w latach 1945–1948, kształcił się w domu pod kierunkiem swojej matki Joanny z Rapickich. Do nauki służyły podręczniki Jego ojca Józefa. Następnie, w latach 1948–1952, był uczniem Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Głuchych w Ostromecku koło Bydgoszczy. Placówkę oświatową w Ostromecku dla dzieci, wówczas nazywanych głuchoniemymi, otwarto w 1946 roku w zespole

Członkowie Szkolnego Klubu Sportowego Głuchoniemych w Ostromecku. Mieczysław Grajek – klęczy trzeci od lewej strony, Ostromecko 1950 r. (źródło: Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla dzieci i młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej w Bydgoszczy)

Uczestnicy meczu Bydgoski Klub Sportowy Głuchych i Gdański Klub Sportowy Głuchych – 1955 r. Stoją od prawej: Rajmund Kalina, Wacław Przybylski, Henryk Kalina, Michał Nowak, Czesław Kalina, Mieczysław Grajek, Artur Lewczyński, N.N., Ludwik Murawski, N.N., Klewicz. Siedzą od prawej: Marian Wieczorek, Albin Gładkowski, N.N., N.N., Alfred Tomczak (archiwum: PZG Oddział w Bydgoszczy)

Bydgoscy mistrzowie Polski niesłyszących w 1958 roku. Od lewej stoją: Bogusław Dobski – trener, Mieczysław Grajek – kierownik, Teofil Kiełsiński, Kazimierz Stróżewski, Józef Kowalski, Edmund Kalina, Albin Konarski, Alfred Tomczak, Józef Piątkowski, NN, NN, Bydgoszcz 1958 r. (źródło: Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla dzieci i młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej w Bydgoszczy)

pałacowo-parkowym hrabiostwa von Alvensleben-Schönborn. Nauka odbywała się w trudnych warunkach, gdyż zabudowania pałacowe były mocno zniszczone po II wojnie światowej. W 1950 roku Mieczysław Grajek został współzałożycielem i sekretarzem Szkolnego Klubu Sportowego Głuchoniemych (SKSG) przy Ośrodku w Ostromecku (fot. 2). Wielkim wsparciem w początkach działalności organizacyjnej Mieczysława Grajka był Bolesław Sikora – sekretarz Rady Okręgowej Zrzeszenia Sportowego „Głuchoniemi” w Bydgoszczy.

W uznaniu jego zaangażowania w działalność organizacyjną na rzecz szkolnego sportu

niestyszących (ale także zapewne z racji, że był dobrym uczniem), po zakończeniu nauki dnia 1 lipca 1952 roku rozpoczął pracę jako sekretarz w Bydgoskim Klubie Sportowym Głuchoniemych przy Polskim Związku Głuchoniemych i Ich Przyjaciół. Klub mieścił się przy ulicy Wyzwolenia 17 w Bydgoszczy. Funkcję sekretarza w bydgoskim klubie pełnił przez piętnaście lat – do 1967 roku. W 1952 roku jako jeden z pierwszych niesłyszących w Polsce został instruktorem sportu, a kurs odbywał w Centralnej Szkole Kultury Fizycznej w Czerwińsku nad Odrą. W tym czasie, oprócz pełnionej funkcji sekretarza Klubu, pełnił także funkcję kierownika drużyny koszykówki, która w 1954, 1956 i 1958 roku wywalczyła mistrzostwo Polski Głuchych (fot. 3). Trzon drużyny stanowili wychowankowie SKSG w Ostromecku, m.in.: Teofil Kiełsiński, Edmund Kalina, Kazimierz Stróżewski, Albin Konarski, Alfred Tomczak, Józef Piątkowski. Jeszcze w 1955 roku Mieczysław Grajek był czyn-

nym piłkarzem (fot. 4). Podczas pracy w Bydgoszczy był autorem wielu dokumentów dotyczących działalności Oddziału, które w nieomal 75 lat później stały się podstawą do opracowania historii bydgoskich stowarzyszeń dla Głuchych. W Bydgoszczy, od 1958 roku aż do chwili przeprowadzki do Szczecina, mieszkał przy ulicy Pomorskiej 20. W 1960 roku ożenił się z Zofią Skolimowską, która w tym czasie była kierownikiem biura PZG w Bydgoszczy. W 1962 roku na świat przyszedł ich syn – Jarosław.

1955 rok zaważył na późniejszej działalności Mieczysława Grajka. Został on wybrany na jednego z przedstawicieli Okręgu Bydgoskiego na II Kongres Polskiego Związku Głuchych i Ich Przyjaciół (PZGiLP) w Warszawie. Podczas Kongresu został przez delegatów z całej Polski wybrany do Prezydium Zarządu Głównego PZGiLP na lata 1955–1959, jednak członkiem Prezydium Zarządu Głównego

Oficjele Polskiej Misji Olimpijskiej: Józef Topczenko, Mieczysław Grajek, Ryszard Litwiński, Antoni Morawski, Zdzisław Szybowski, Rzym 2001 r. (źródło: zbiory prywatne Zdzisława Szybowskiego)

Pierwszy Zarząd Polskiego Związku Sportowego Głuchych. Od lewej stoją: NN, Ryszard Litwiński, Wiesław Matuszkiewicz, Hanna Rojewska, Józef Topczenko, Mieczysław Grajek, Władysław Dyjo, Stanisław Mizerski, Józef Danieluk, Warszawa 1992 r. (źródło: Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 dla dzieci i młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej w Bydgoszczy)

PZG był aż do 1971 roku. W latach 1976–1987 pełnił funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego PZG, a w latach 1989–1991 piastował funkcję prezesa Zarządu Głównego PZG. W latach 1980–2000 Mieczysław Grajek był autorem wielu artykułów w miesięczniku „Świat Ciszy”.

W 1968 roku przeprowadził się z Bydgoszczy do Szczecina. W latach 1968–1988 działał w Polskim Związku Głuchych w Szczecinie. Był kierownikiem Domu Kultury „Sygnały”, a następnie objął stanowisko prezesa Zarządu Oddziału Wojewódzkiego.

Cały czas w kręgu Jego zainteresowań pozostawał sport. W 1969 roku był kierownikiem obozu lekkoatletycznej kadry narodowej przed Letnimi Igrzyskami Głuchych w Belgradzie (Jugosławia). W latach 1973–2001 pełnił funkcję Szefa Delegacji Polskiej podczas Światowych Igrzysk Głuchych, kolejno w: Malmö (1973), Bukareszcie (1977), Köln

(1981), Los Angeles (1985), Christchurch (1989), Sofii (1993), Kopenhadze (1997) i Rzymie (2001) – fot. 5, 6.

W 1975 roku podczas obchodów Dnia Głuchego, połączonych z jubileuszem 25-lecia działalności sportowej na Pomorzu Zachodnim, Zarząd Szczecińsko-Koszalińskiego Oddziału Wojewódzkiego PZG wyróżnił Mieczysława Grajka Złotym Krzyżem Zasługi.

Jednak działania Mieczysława Grajka na rzecz społeczności Głuchych nie ograniczały się wyłącznie do „podwórka” krajowego. W 1977 roku Mieczysław Grajek, wspólnie ze Zdzisławem Bielonko, reprezentował polski sport Głuchych podczas XXIV Kongresu Międzynarodowego Komitetu Sportu Głuchych (ICSD) w Bukareszcie. Podczas tego Kongresu brązowy medal za zasługi dla światowego sportu Głuchych otrzymał Kazi-

Wręczenie Krzyża Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi dla rozwoju sportu osób niesłyszących. Od lewej: Mariola Kozłowska-Nowak - tłumacz język migowy, Prezydent RP Andrzej Duda, Mieczysław Grajek, Warszawa 2022 r. (źródło: Grzegorz Jakubowski / KPRP)

mierz Diehl – działacz Komitetu Wykonawczego ICSD i wieloletni prezes PZG. W roku 1979 w Warszawie, następnie w 1991 roku w Tokio oraz w 1995 roku w Wiedniu, Mieczysław Grajek brał udział w kolejnych Zjazdach Światowego Kongresu Głuchych organizowanych przez Światową Federację Głuchych.

W październiku 1987 roku, z okazji jubileuszu 60-lecia działalności Bydgoskiego Klubu Sportowego PZG, Mieczysław Grajek został odznaczony Odznaką Honorową „Za Szczególne Zasługi dla Rozwoju Województwa Bydgoskiego”.

W działalności Mieczysława Grajka bardzo ważny był rok 1987, kiedy to czołowi działacze sportowi PZG rozpoczęli starania zmierzające do oddzielenia sportu od Polskiego Związku Głuchych. Nad dokonywanymi zmianami czuwał właśnie Mieczysław

Grajek, który był wiceprezesem ds. sportu Zarządu Głównego Polskiego Związku Głuchych.

W 1988 roku Mieczysław Grajek oraz Józef Topczenko reprezentowali Polski Związek Głuchych podczas IV Kongresu Europejskiej Organizacji Sportu Głuchych (EDSO) w Trewirze (Niemcy). Podczas Kongresu uchwalono nowy Statut EDSO, w myśl którego organizacja ta stawała się jedynym przedstawicielem sportu niesłyszących w Europie. Dlatego też w 1990 roku, podczas Konferencji Sportowej Przedstawicieli Krajów Europy Środkowo-Wschodniej, czyli tzw. bloku krajów socjalistycznych, która odbywała się w Budapeszcie, Mieczysław Grajek przedstawił koncepcję konieczności zaangażowania Polski w działalność Europejskiej Organizacji Sportu Głuchych, a tym samym wskazał na konieczność zakończenia hegemonii Związku Radzieckiego

nad krajami Europy Wschodniej.

W 1989 roku, po śmierci Mariana Bronikowskiego, Mieczysław Grajek został wybrany prezesem Polskiego Związku Głuchych. W tym czasie kontynuowano rozmowy z klubami dla niesłyszących dotyczące oddzielenia klubów od struktur PZG. Ryszard Skorupski oraz Mieczysław Grajek prowadzili rozmowy z Urzędem Kultury Fizycznej i Turystyki na temat finansowania mającego powstać Polskiego Związku Sportowego Głuchych (PZSG). PZSG miał być kontynuatorem tradycji sportowych Polskiego Związku Sportowego Głuchoniemych z lat 1927–1939, kiedy to czołowym działaczem środowiska Głuchych był Kazimierz Włostowski.

W 1989 roku zaangażowanie Mieczysława Grajka w działalność sportu międzynarodowego nabrało tempa. Podczas XXX Nadzwyczajnego Kongresu ICSD w Christchurch (Nowa Zelandia) Mieczysław Grajek został wybrany do Komitetu Wykonawczego ICSD. Członkiem tego Komitetu był do 1997 roku. W ramach działalności Komitetu Wykonawczego ICSD Mieczysław Grajek brał udział w Kongresie w Düsseldorfie (Niemcy), zorganizowanym przez Międzynarodową Federację Organizacji Sportowych Niepełnosprawnych. Podczas Kongresu powołano do życia Międzynarodowy Komitet Paralimpijski. W tym czasie dążono do tego, aby wszystkie organizacje sportowe osób z niepełnosprawnościami były zrzeszone w jednej organizacji. Ponieważ jednak światowa działalność sportowa i organizacyjna Głuchych rozpoczęła się w 1924 roku i posiadała kilkudziesięcioletnią tradycję, Zarząd ICSD planował pozostawienie odrębności organizacyjnej sportu Głuchych i utrzymanie niezależności względem sportu osób z innymi niepełnosprawnościami. W 1990 roku Mieczysław Grajek brał udział w pracach Zarządu ICSD zmierzających do pozostawienia odrębności sportu Głuchych względem Międzynarodowego Komitetu Paralimpijskiego, co ostatecznie zostało zaakcep-

towane zarówno przez Międzynarodowy Komitet Paralimpijski, jak i Międzynarodowy Komitet Olimpijski. W porozumieniu zawartym pomiędzy tymi organizacjami napisano m.in.: „Międzynarodowy Komitet Paralimpijski akceptuje i potwierdza, że Światowe Igrzyska Sportowe Niesłyszących, organizowane przez ICSD, jako międzynarodowe zawody sportowe, mają status równorzędny statusowi Igrzysk Paralimpijskich”.

W 1989 roku, podczas podróży powrotnej z Igrzysk Głuchych w Christchurch w Nowej Zelandii, Mieczysław Grajek był inicjatorem audyencji u papieża Jana Pawła II w Watykanie.

Kilkuletnie prace zmierzające do oddzielenia sportu od PZG przyniosły rezultat w 1991 roku. W tymże roku Rada Sportu Polskiego Związku Głuchych uchwaliła wyodrębnienie sportu z działalności Polskiego Związku Głuchych i zadeklarowała utworzenie odrębnej organizacji sportowej niezależnej od PZG. Dnia 5 lutego 1992 roku w Warszawie został reaktywowany Polski Związek Sportowy Głuchych. Pierwszy tymczasowy Zarząd tworzyli: Mieczysław Grajek – prezes, Józef Topczenko – wiceprezes, Ryszard Skorupski – sekretarz. Dnia 16 maja 1992 roku odbył się w Warszawie I Krajowy Zjazd Polskiego Związku Sportowego Głuchych (fot. 7). Delegaci podczas Zjazdu wybrali pierwszy Zarząd PZSG w składzie: Mieczysław Grajek – prezes, Józef Topczenko oraz Władysław Dyjo – wiceprezesi, Hanna Rojewska – skarbnik, Władysław Matuszkiewicz – kapitan sportowy. W latach 90. XX wieku w Polsce istniał głęboki kryzys gospodarczy, który uniemożliwiał sprawne działanie nowo powstałego Polskiego Związku Sportowego Głuchych. Pomimo tego Mieczysław Grajek wraz z Markiem Cichoszem opracowali koncepcję rozwoju sportu niesłyszących w oparciu o pracę z dziećmi i młodzieżą z ośrodków i szkół dla niesłyszących. W 1991 roku Zarząd Główny PZG nadał Mieczysławowi Grajkowi na Zjeździe Krajowym PZG tytuł Honorowego

Członka PZG. W uznaniu zasług dla sportu Głuchych odznaczony został także złotą odznaką „Zasłużony Działacz Kultury Fizycznej”. Pomimo niskiego poziomu finansowania, w 1994 roku Polski Związek Sportowy Głuchych zrzeszał 35 klubów zorganizowanych w 144 sekcjach sportowych, które liczyły 2409 członków, w tym 420 kobiet i 758 młodych sportowców. W szczytowym momencie, w 1997 roku, w szeregach Związku zrzeszonych było 46 klubów sportowych, w tym 18 klubów szkolnych. We wszystkich klubach było zarejestrowanych około 4500 członków.

Cieniem na działalności Zarządu Głównego Polskiego Związku Sportowego Głuchych pod kierownictwem Mieczysława Grajka kładą się wydarzenia związane z nadużyciami finansowymi, do których doszło w PZSG w latach 1996–1997. Odwołano z funkcji kierowniczych osoby odpowiedzialne za zaistniałą sytuację, a Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki wstrzymał finansowanie sportu Głuchych na lata 1998–2000. Po zakończonym postępowaniu wyjaśniającym, dnia 12 lutego 2000 roku, funkcję prezesa ponownie powierzono Mieczysławowi Grajkowi jako dowód zaufania dla jego pracy. Jednak we wrześniu 2000 roku Mieczysław Grajek zrezygnował z pełnienia funkcji prezesa PZSG, którą piastował w latach 1991–2000.

Od 1998 do 2000 roku Mieczysław Grajek był członkiem Komitetu Wykonawczego Europejskiej Organizacji Sportu Głuchych. W 2001 roku Mieczysław Grajek był członkiem polskiej delegacji podczas XIX Światowych Letnich Igrzysk Głuchych w Rzymie (Włochy). W tym czasie w ramach współpracy ICSD z Międzynarodowym Komitetem Olimpijskim zdecydowano, że igrzyska Głuchych będą odbywały się pod patronatem MKOl i będzie im towarzyszyć flaga MKOl. Poza tym ustalono, że od 2001 roku nazwa igrzysk będzie brzmiała Deaflympics Games – Igrzyska Głuchych.

W ostatnich latach, pomimo sędziwego wieku i problemów ze zdrowiem, Mieczysław Grajek można było spotkać na wielu imprezach sportowych organizowanych przez Polski Związek Sportu Niesłyszących. Dnia 23 września 2022 roku, na wniosek Zarządu Polskiego Związku Sportu Niesłyszących, Mieczysław Grajek został odznaczony przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi dla rozwoju sportu osób niesłyszących.

Dwa lata później, dnia 6 grudnia 2024 roku, podczas uroczystej Gali 100-lecia udziału Polskich Sportowców Niesłyszących w Igrzyskach Głuchych, która organizowana była przez Polski Związek Sportu Niesłyszących na terenie Uniwersytetu Warszawskiego, Mieczysław Grajek został uhonorowany tytułem Honorowego Członka Polskiego Związku Sportu Niesłyszących.

Mieczysław Grajek w latach 1950–2001 miał okazję znajdować się w centrum działalności sportowej Głuchych. Brał aktywny udział w historycznych momentach związanych ze sportem Głuchych w Polsce i na świecie. Mieczysław Grajek jest, obok Kazimierza Włostowskiego i Kazimierza Diehla, jednym z najbardziej zasłużonych działaczy środowiska sportowego Głuchych w Polsce. Aktualnie tradycje przedwojennego Polskiego Związku Sportowego Głuchoniemych oraz Polskiego Związku Sportowego Głuchych kontynuuje Polski Związek Sportu Niesłyszących z siedzibą w Lublinie.

Adam Szulc

PORADNIA WARSZAWSKA

Spółka Centrum Medyczne PZG w Warszawie

ARTYKUŁ

Spółka Centrum Medyczne Polskiego Związku Głuchych w Warszawie prowadzi kompleksową i wielospecjalistyczną opiekę nad osobami z zaburzeniami mowy i uszkodzonym słuchem oraz dziećmi z zaburzeniami wieku rozwojowego. Świadczy usługi głównie w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Rehabilitacja indywidualna

Specjalistyczna rehabilitacja słuchu i mowy obejmuje długookresową opieką diagnostyczno-terapeutyczną pacjentów z uszkodzonym słuchem. Obejmujemy rehabilitację pacjentów z nieprawidłowościami rozwoju i innymi zaburzeniami, w tym wadami słuchu, które zaburzają lub mogą w przyszłości zaburzać prawidłowy rozwój psychomotoryczny dziecka. Poradnia realizuje świadczenia w zakresie rehabilitacji dzieci z grupy ryzyka ciężowo-okołoporodowego, ze schorzeniami neurologicznymi, genetycznymi, niezdefiniowanymi i sprzężeniami, w tym dzieci z niedosłuchem.

Pierwszą grupą świadczeń są specjalistyczne porady otolaryngologiczne dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie schorzeń narządu słuchu i górnych dróg oddechowych. W gabinecie badań słuchu prowadzone są przesiewowe badania słuchu noworodków, diagnostyka pacjentów z niedosłuchem oraz inne badania audiometryczne. Do Programu Powszechnych Przesiewowych Badań Słuchu u No-

worodków, jako ośrodek II poziomu referencyjności prowadzony przez Fundację Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Poradnia PZG wpisana została w 2011 r. Przyjmujemy pacjentów z całego województwa mazowieckiego. Na przestrzeni kilkunastu lat wykonaliśmy diagnostykę audiologiczną u kilkudziesięciu tysięcy dzieci. Nasz Ośrodek dysponuje sprzętem diagnostycznym umożliwiającym wczesne wykrywanie wad słuchu. W 2024 r. przebadanych zostało 1010 noworodków. W poradni zatrudnieni są lekarze otolaryngolodzy ze specjalizacją audiologii i foniatrii.

W placówce działa pracownia protetyki słuchu, która zajmuje się doбором aparatów słuchowych i indywidualnych wkładek usznych w ramach dofinansowania z NFZ i komercyjnie, serwisem gwarancyjnym i pogwarancyjnym oraz pozostałymi usługami związanymi z użytkowaniem aparatów słuchowych. W ofercie posiadamy marki wiodących producentów aparatów słuchowych. W pracowni przy doborze aparatu słuchowego wykonujemy bezpłatnie podstawowe badanie słuchu, jak również umożliwiamy przetestowanie działania aparatu. W ramach Pracowni przyjmujemy dzieci i dorosłych. Zatrudniamy dwóch protetyków słuchu, jeden z nich posługuje się biegle polskim językiem migowym.

W ramach Ośrodka Dziennego Rehabilitacji Słuchu i Mowy prowadzimy konsultacje oraz indywidualną i

grupową terapię surdologopedyczną, psychologiczną i pedagogiczną. Usługi świadczą surdologopedzi, surdopedagodzy i psycholodzy. Przyjmujemy dzieci i osoby dorosłe.

W ramach Ośrodka Dziennego Rehabilitacji dla Dzieci z Zaburzeniami Wiekowego Rozwoju prowadzimy konsultacje oraz indywidualną i grupową terapię logopedyczną, psychologiczną, pedagogiczną, fizjoterapeutyczną, SI. Usługi świadczą lekarze rehabilitacji medycznej, logopedzi, neurologopedzi, psycholodzy, pedagogzy specjaliści, fizjoterapeuci, terapeuci SI. Przyjmujemy dzieci od 0 - 7 r. życia.

W ramach Poradni Logopedycznej prowadzimy konsultacje oraz indywidualną terapię. Usługi świadczą logopedzi.

W zakresie Poradni Psychologicznej świadczymy pomoc psychologiczną oraz terapię dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych. Usługi świadczą psycholodzy i psychoterapeuci.

W ofercie usług komercyjnych prowadzimy Trening słuchowy Johansena, aktywny trening słuchowy Neuroflow i terapię ręki.

Rehabilitacja w formie zajęć grupowych

Oprócz terapii indywidualnych prowadzimy zajęcia grupowe dla dzieci w różnym wieku. W ofercie posiadamy grupy ogólnorozwojowe (Sensomotoryka, Małe Zuchy, Skrzaty), pedagogiczne (Ogólna, Bystrzaki, Mistrzowie Emocji, Mówi się), psychologiczne z elementami integracji sensorycznej, oraz logopedyczno-pedagogiczne.

Grupa „Sensomotoryka” dedykowana jest dla dzieci od 2,5 do 3 lat, przede wszystkim nastawiona na rozwój psychoruchowy poprzez doskonalenie dużej i małej motoryki, koordynacji, planowania i odwzorowania ruchu, równowagi oraz odbierania i przetwarzania bodźców przez narządy zmysłów. Dzieci są zachęcane do zwiększania świadomości własnego ciała, samodzielności, dzielenia przestrzeni z innymi ludźmi, nawiązywania z nimi bliskiego kontaktu. Zdobywanie nowych umiejętności wzmacnia w nich poczucie wartości, poprawia samoocenę. Dzieci uczestniczą w zajęciach samodzielnie, bez opiekunów.

Grupa „Małe Zuchy” ukierunkowana jest na relacje rodzic – dziecko. Przeznaczona dla dzieci w wieku 1,5 – 2,5 lat i ich rodziców. Zajęcia mają na celu poprawę i/lub stymulację koncentracji uwagi, trening pewności siebie, poprawę umiejętności komunikacji z innymi uczestnikami i prowadzącym. Wzbogacone są o elementy ćwiczeń ruchowych i koordynacyjnych oraz elementy stymulujące rozwój funkcji mowy. Rodzice/opiekunowie podczas zajęć poprawiają relacje rodzic-dziecko, zdobywają

umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, rozwijają wiedzę na temat zagadnień dotyczących prawidłowego rozwoju dziecka, pogłębiają umiejętność odczytania potrzeb dziecka.

Grupa „Skrzaty” przeznaczona jest dla dzieci pomiędzy 14-18 miesiącem życia. Skrzaty to zajęcia ogólnorozwojowe dla najmłodszych, gdzie dzieci wraz z rodzicami odkrywają otaczający je świat oraz swoje ciało poprzez ćwiczenia ruchowe i muzykę. Zajęcia wspomagają rozwój psychoruchowy dzieci. Pomagają w poznawaniu siebie, wspomagają rozwój koordynacji ruchowej, kształtują umiejętność funkcjonowania w grupie, poczucie rytmu poprzez naukę wierszyków i piosenek. Podczas zajęć dzieci pogłębiają więź i poczucie bezpieczeństwa z mamą lub tatą. W czasie zajęć wykorzystujemy elementy Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne i Integracji sensorycznej.

Grupa „Bystrzaki” skierowana jest do dzieci w wieku 7-10 lat. Zajęcia służą odkrywaniu możliwości, zasobów i potencjału uczestników. Pomagają w budowaniu poczucia własnej wartości, samooceny, skupiają się na korzyściach własnego funkcjonowania. Zajęcia opierają się na wspólnej dyskusji, wymianie zdań na temat, który proponują sami uczestnicy. Zajęcia mają charakter integracyjny, twórczy, rozwojowy. Uczą akceptacji siebie i innych.

Grupa „Mistrzowie emocji” skierowana dla dzieci w wieku 7-11 lat. Zajęcia mają na celu wsparcie dzieci z wadami słuchu i mowy w ich codziennym funkcjonowaniu, poprzez rozwijanie funkcji słuchowych, wzrokowych, ruchowych, doskonalenie umiejętności grafomotorycznych i manualnych, rozbudzanie ciekawości u dzieci, chęci do czytania, stymulowania dojrzałości matematycznej, rozwijania umiejętności logicznego myślenia i pamięci. Podczas zajęć wspieramy i rozwijamy umiejętności komunikacyjne, kształtujemy odporność emocjonalną, aby dzieci chodzące do szkoły były zdolne do świadomego kierowania swoją aktywnością, mimo przeżywanych napięć. Aby znały swoje możliwości, dobre i słabe strony, miały właściwą samoocenę. Celem zajęć jest wsparcie dzieci, aby w obliczu trudności umiały się zachować, nie poddawały się frustracji, a porażki traktowały jako bodziec, by spróbować jeszcze raz lub poszukać nowego rozwiązania.

Grupa „Mówi się” - dedykowana dla Pacjentów w wieku 3-7 lat. Grupa pozwala każdemu dziecku rozwijać swoje umiejętności komunikacyjne, ucząc jednocześnie wartości integracji i współpracy. Zajęcia są projektowane z myślą o wsparciu rozwoju młodych umysłów w przyjaznej, zabawnej i bezpiecznej atmosferze. Grupa oferuje szereg aktywności, które pomagają dzieciom rozwijać umiejętności efek-

tywnej komunikacji, integrować się z rówieśnikami, budować pewność siebie i samodzielność oraz rozwijać kreatywność i wyobraźnię.

Grupy psychologiczne z elementami integracji społecznej dla dzieci od 3 do 7 r. ż., rozwijają sferę poznawczą, emocjonalną, uczą się komunikacji intra i interpersonalnej, rozwijają podstawowe kompetencje społeczne. Zajęcia wzbogacone są o elementy Integracji Sensorycznej, co pozwala na integrowanie pracy bazowych systemów sensorycznych z rozwojem psychofizycznym. Celem zajęć jest wspieranie rozwoju dzieci bądź korygowanie zaburzonych funkcji rozpoznawania i przetwarzania bodźców sensorycznych z układu czucia głębokiego, układu przedsionkowego, zmysłu równowagi, zmysłu dotyku, wzroku, słuchu, węchu. Ważnym elementem zajęć jest także praca nad integracją przetrwałych z okresu niemowlęcego odruchów neurologicznych, które niewygaszone mogą zaburzać całościowy rozwój psychofizyczny, emocjonalny i społeczny.

Grupa logopedyczno-pedagogiczna skierowana jest do dzieci 3 letnich. Podczas zajęć dzieci w formie zabawy uczą się współdziałania ze sobą, rozwijają i wzmacniają kompetencje komunikacyjne, rozwijają zdolność koncentracji uwagi, funkcje poznawcze i manualne. Proporcje poszczególnych oddziaływań ustalane są stosownie do indywidualnych potrzeb dzieci. W czasie każdych zajęć uczestnicy mają zaproponowane różne formy aktywności – ćwiczenia przy stoliku, zabawy w kółku na podłodze, aktywności ruchowe i muzyczne. Dzieci uczestniczą w zajęciach bez rodziców.

Wszystkie grupy prowadzone są przez jednego lub dwóch terapeutów w zależności od ilości dzieci w grupie ale i od specyfiki zajęć, są to psycholodzy, pedagodzy specjaliści, surdopedagodzy, fizjoterapeuci, logopedzi, terapeuci integracji sensorycznej, muzykoterapeuci.

Wsparcie terapii przez psa Wentu

Od lipca 2024 r. psychologa i terapeutę SI wspiera w prowadzeniu zajęć grupowych pies Wentu, który dzięki ukończeniu specjalistycznego szkolenia dopuszczającego do pracy terapeutycznej z dziećmi (dogoterapia) może brać udział w zajęciach grupowych. Aby Wentu mógł brać udział w terapii zgodę muszą wyrazić rodzice lub opiekunowie dziecka. Terapia z udziałem psa cieszy się bardzo dużym powodzeniem. Realizowana jest zarówno w ramach kontraktów z NFZ jak i w usługach komercyjnych.

Codziennie funkcjonowanie poradni

Nasza placówka obsługuje średnio 450-500 pacjentów tygodniowo. Przy tak dużym natężeniu ruchu

konieczne było wprowadzenie rozwiązania centralnego, które uporządkowałoby ruch telefoniczny na rejestracji, dlatego w 2023 r. wdrożono w placówce centralę telefoniczną oraz aplikację Medidesk, która porządkuje i systematyzuje ruch telefoniczny oraz poprzez zapis połączeń pozwala analizować zapytania pacjentów, tworzyć w oparciu o to ofertę medyczną, organizować pracę rejestracji, nie tracić żadnego pacjenta. Dzięki opcji nagrywania rozmów pozyskaliśmy dodatkowe narzędzie weryfikacji obsługi np. w przypadku skargi pacjenta. Dla usprawnienia pracy sekretariatu medycznego wprowadzono również usługę powiadomień SMS, co pozwoliło uszczelnić realizację wizyt i zwiększyć dochody. Tą samą drogą system wysyła automatycznie powiadomienia o odwołanych wizytach np. z powodu nieobecności terapeuty.

Dostępność dla osób głuchych i słabosłyszących

Dla osób głuchych i słabosłyszących uruchomiliśmy dedykowany nr sms do kontaktu, zapisów na wizyty czy odwołań wizyt. Poza nr sms, jest możliwy również kontakt mailowy i osobisty. W sekretariacie medycznym dostępny jest tłumacz języka migowego online (obsługiwany przez PZG Oddział mazowiecki), który jest dostępny w czasie rzeczywistym. Tutaj znajduje się również stanowiskowa pętla indukcyjna. We wszystkich gabinetach istnieje możliwość połączenia się z tłumaczem języka migowego online. W przypadku planowanych wizyt potrzebę skorzystania z tłumacza polskiego języka migowego należy zgłosić w momencie rejestracji wizyty. Dzięki temu Pracownik rejestracji rezerwuje tłumacza PJM na konkretny dzień i godzinę, w których zaplanowano wizytę.

W gabinecie protetyki słuchu zatrudniony jest pracownik, który biegle posługuje się polskim językiem migowym co pozwala na sprawną obsługę osób głuchych lub słabosłyszących.

W kadrze terapeutów są zatrudnione osoby głuche i zaimplantowane.

Dane kontaktowe

Centrum Medyczne Polskiego Związku Głuchych Sp. z o.o.

Siedziba: ul. Białostocka 4, 03-741 Warszawa

Miejsce wykonywania świadczeń:

Centrum Kompleksowej Rehabilitacji Ruchowej oraz Słuchu i Mowy PZG

ul. Radzymińska 101/103, IV piętro, 03-548 Warszawa

Brygida Kotyniewicz

PZG Oddział Lubelski

75 lat wsparcia, integracji i działania

WYDARZENIA

Polski Związek Głuchych Oddział Lubelski powołany został w sierpniu 1949 r. Założycielami pierwszego nieformalnego Zarządu Oddziału Wojewódzkiego PZG w Lublinie byli:

Anatol Pawłowicz – prezes (głuchy),

Karol Staszic – wiceprezes (głuchy),

Tadeusz Stempurski – członek (głuchy),

Aleksander Kłębukowski – członek (słyszący),

Ludgard Hendzel – członek (głuchy).

W pierwszych latach Zarząd nie miał siedziby i organizacja życia społecznego odbywała się w prywatnych domach założycieli. Jak wspominał Tadeusz Wojnarski – założyciel Koła Terenowego PZG w Białej Podlaskiej w 1953 r.: Ciężkie to były czasy, ale jakże chwalebne dla tych, co je przeżywali i nie zniechęcali się trudnościami. Naszym dążeniem było stworzenie inwalidom słuchu takich warunków, aby czuli się pełnowartościowymi obywatelami swojego kraju, aby poziom ich życia ciągle wzrastał i aby mogli czerpać z tego życia wszystkie radości, a smutków mieli jak najmniej (wywiad z T. Wojnarskim „Świat Cisy” 1976 r.).

W 1953 r. odbył się I Wojewódzki Zjazd Delegatów PZG w Lublinie.

W tym samym roku dzięki staraniom działaczy społecznych udało się pozyskać lokal na działalność organizacji przy ul. Dymitrowej w Lublinie (obecnie ul. Radziwiłłowska). Mimo ograniczonych warunków lokalowych świetlica PZG stała się dla osób głuchych ich drugim domem.

Od chwili powołania PZG działacze społeczni skupili swoje wysiłki i działania na rzecz prowadzenia edukacji osób niesłyszących. Organizowali kursy i szkolenia, aby przygotować inwalidów słuchu do pracy oraz do pełnego życia w społeczeństwie.

Ważnym elementem działalności była także organizacja życia kulturalnego i promowanie sportu wśród osób głuchych. PZG Oddział Lubelski zabiegał także, aby jak najwięcej osób uzyskało zawód i rozpoczęło pracę.

Od początku działalności PZG Oddział Lubelski jego działacze widzieli potrzebę stworzenia ośrodka, miejsca, gdzie mogłyby być rehabilitowane dzieci z wadą słuchu i mowy. Takie miejsce, dzięki ogromnemu zaangażowaniu i pracy społecznej, udało się stworzyć w 1963 r. w Lublinie.

1953 r. Pierwsza siedziba PZG Oddziału Lubelskiego

1953 r. Zabawa niesłyszących przed siedzibą PZG w Lublinie.

1960 r. Działacze PZG Oddziału Lubelskiego na spotkaniu organizacyjnym

Działaczom Stowarzyszenia od początku zależało, aby jak najwięcej osób głuchych miało zatrudnienie. Podejmowali wiele działań na rzecz zatrudnienia głuchych. Dzięki zaangażowaniu PZG Oddziału Lubelskiego od lat 60. systematycznie rosła liczba osób głuchych pracujących w różnych zakładach.

Wraz z dynamicznym rozwojem PZG zaczęto podejmować kolejne przedsięwzięcia: w 1970 r. w Lublinie, z inicjatywy Klubu Kulturalnego GEST działającego przy PZG, powołano Zespół Artystyczny dla Niesłyszących, a od lat 60. corocznie organizowane są obchody Międzynarodowego Dnia Głuchego, rozwija się czytelnictwo wśród osób głuchych i słabosłyszących, organizowane są też liczne konkursy, imprezy i wydarzenia okolicznościowe.

W 1973 r. spośród wszystkich placówek krajowych to właśnie Oddział Lubelski zajął I miejsce

we współzawodnictwie o miano najlepszego Oddziału PZG. Ten honorowy tytuł przyznano mu za liczne i wyróżniające się osiągnięcia. Rok później Oddział Lubelski PZG był gospodarzem centralnej akademii z okazji Międzynarodowego Dnia Głuchego.

Od lat 80. w Oddziale Lubelskim PZG dynamicznie rozwija się turystyka niesłyszących. Dzięki zaangażowaniu Bogusława Korniaka (kierownika Klubu GEST, członka PTTK ds. Turystyki Niepełnosprawnych) organizowane są Ogólnopolskie Wędrówki Turystyczne Głuchych Seniorów. Oddział Lubelski był także odpowiedzialny za przygotowanie Ogólnopolskich Zawodów Wędkarskich dla Niesłyszących.

Przez wiele lat – dzięki zaangażowaniu Pani Reginy Blacharskiej oraz we współpracy z Wiesławą Szymczak z Biblioteki nr 6 w Lublinie – PZG Oddział Lubelski był również gospodarzem Forum

1963 r. Nauka czytania i pisania osób głuchych w PZG Oddziale Lubelski.

2005 r. Zasłużeni działacze PZG Oddziału Lubelskiego

1963 r. Pierwsza zabawa choinkowa dla dzieci niesłyszących zorganizowana przez PZG Oddział Lubelski

Jubileusz 75 – lecia PZG Oddziału Lubelskiego.

Czytelników Nieśłyszących. Podczas forum dyskutowano, jak zachęcić osoby głuche do czytania, prezentowano nowości wydawnicze oraz inicjowano spotkania z autorami książek. Oddział Lubelski PZG był też organizatorem licznych wystaw malarskich oraz spotkań z niepełnosprawnymi artystami (m.in. poetami, aktorami czy iluzjonistami).

Nasze Stowarzyszenie obecnie skupia 220 członków. Koncentrujemy nasze działania na szeroko pojętej rehabilitacji społecznej osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży. Prowadzimy podstawową specjalistyczną rehabilitację osób głuchych, słabosłyszących w Terenowych Ośrodkach Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego Nieśłyszących PZG w Lublinie, Łukowie, Chełmie i Białej Podlaskiej.

11 listopada 2025 r. świętowaliśmy jubileusz 75-lecia działalności Oddziału Lubelskiego PZG. To było niezwykle wydarzenie, które zgromadziło naszych członków, przyjaciół oraz zaprzyjaźnione instytucje publiczne, które od wielu lat wspierają naszą działalność. Jubileusz odbył się 9 listopada. Na początku uroczystości Prezes naszego Stowarzyszenia powitał zaproszonych gości oraz członków z naszych Kół Terenowych. Następnie Anna Budzyńska przygotowała prezentację opisującą historię powstania Stowarzyszenia. Było wzruszająco i sentymentalnie...

Kolejnym punktem były przemówienia oraz życzenia dla naszej Organizacji. Zaproszeni goście

wyrazali wdzięczność, że PZG Oddział Lubelski od tylu lat nieprzerwanie działa na rzecz osób z niepełnosprawnością słuchu i mowy. Specjalny występ zaprezentowała aktorka – mim.

Były warsztaty taneczne, dużo uśmiechu... Wszyscy wspaniale się bawili na parkiecie. To było niezapomniane wydarzenie, które łączyło pokolenia... Wszyscy fantastycznie się bawili. Z dumą podkreślali, jak ważna jest dla nich organizacja, którą razem tworzą od ponad 75 lat.

Mamy nadzieję, że wraz z rozwojem medycyny wspieranej zaawansowaną technologią nasi podopieczni z czasem zyskają pełną swobodę, ciesząc się niezależnością i życiem bez barier. Zanim się to jednak stanie, chcemy im służyć pomocą i wsparciem, aby mieli poczucie, że są pełnowartościowymi uczestnikami życia społecznego mimo swej niepełnosprawności. Wierzmy także, że indywidualny kontakt osoby głuchej z tłumaczem języka migowego, który jest pomostem między światem cisy a światem osób słyszących, jest fundamentem w procesie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością słuchu i mowy.

Opracowała: Anna Budzyńska
Wszystkie zdjęcia są własnością PZG Oddziału Lubelskiego

OdLOTTOwe KAJAKI

Projekt współfinansowany z środków Fundacji LOTTO

WYDARZENIA

Projekt „Odłotowe kajaki” realizowany przez Oddział Łódzki PZG, był dedykowany promowaniu kultury fizycznej, sportu oraz aktywności fizycznej wśród osób nieaktywnych sportowo, jak i społecznie, ze szczególnym uwzględnieniem osób z różnymi typami niepełnosprawności, w tym z niepełnosprawnością słuchu. Naszym celem była organizacja wyjątkowych wydarzeń, które nie tylko integrują, ale również zmieniają społeczne postrzeganie aktywności fizycznej osób z niepełnosprawnością.

Założony cel udało się osiągnąć.

Zorganizowane zostały dwa spływy kajakowe połączone z integracyjnymi zabawami sportowymi na świeżym powietrzu. Wydarzenia promowały współpracę i wzajemną akceptację. W spływach wzięły udział zarówno osoby z niepełnosprawnościami jak i osoby pełnosprawne, które były wsparciem dla osób, które samodzielnie nie byłyby w stanie uczestniczyć w spływie kajakowym.

W ramach każdego z dwóch spływów zapewniony był transport, ubezpieczenie oraz organizacja spływu (wynajem kajaków, wyżywienie, zabawy sportowe wraz z upominkami).

Łącznie w dwóch spływach kajakowych wzięło udział 90 osób.

Spływy zostały zorganizowane na rzece Pilicy.

Pierwszy od miejscowości Spała do Teofilowa, natomiast drugi od miejscowości Teofilów do Domaniewic.

Podczas każdego spływu po dołynięciu na miejsce uczestnik otrzymywał ciepły posiłek oraz dodatkowe przekąski. Każda z grup chętnie uczestniczyła w integracyjnych zabawach sportowych, każdy na miarę swoich możliwości. Gry zespołowe, konkurencje promowały współpracę oraz wzajemną akceptację, jak również budowały pozytywne relacje społeczne.

Maciej Kowalski

KULINARIA I TRADYCJA

Regionalne Dziedzictwo Kulinarne w Praktyce i Edukacji

WYDARZENIA

Projekt „Propagowanie produktów tradycyjnych i dziedzictwa kulinarnego jako elementu świadomości kulturowej” realizowany przez Polski Związek Głuchych Oddział Łódzki i współfinansowany z środków Województwa Łódzkiego. Celem zadania było podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości kulturowej.

W ramach projektu zorganizowano udział w wydarzeniu „Dożynki” organizowanym w gminie Poddębice. W wydarzeniu wzięło udział 35 osób, w tym osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z tradycyjnymi obrzędami dożynkowymi, regionalnymi potrawami oraz kulturą ludową regionu. W trakcie wydarzenia uczestnicy próbowali dań przygotowanych przez wystawców, m.in. koła gospodyń wiejskich, którzy prezentowali typowe, lokalne potrawy, takie jak chleb, pierogi, warzywa, sery białe, smarowidła, różne wypieki i ciasta. Dodatkowo uczestnicy brali aktywny udział w licznych atrakcjach, takich jak pokazy rękodzieła, występy ludowe, a także tradycyjne obrzędy dożynkowe, w tym korowód dożynkowy, tańce i śpiewy. Tłumacz języka migowego zapewnił osobom niesłyszącym pełną możliwość uczestniczenia w wydarzeniu. Działanie miało na celu nie tylko aktywne uczestnictwo, ale także pogłębianie wiedzy o tradycjach regionalnych, co przyczyniło się do podtrzy-

mywania polskich zwyczajów oraz lokalnych tradycji.

Kolejnym działaniem był udział w wydarzeniu „Święto Ziemniaka” organizowanym w gminie Poddębice. W wydarzeniu wzięło udział 35 osób. Uczestnicy mieli okazję zobaczyć występy mieszkańców wsi Chropy oraz członków Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Chropy Stokrotka, które od lat organizuje obchody tego święta. W trakcie wydarzenia zaprezentowano różnorodne potrawy przygotowane z ziemniaków, które były częścią tradycyjnej kuchni polskiej. Uczestnicy mieli okazję spróbować ziemniaków pieczonych w popiele oraz takich dań jak kluski śląskie, zapiekane ziemniaki ze śledziem, gotowane ziemniaki ze skwarkami, prażoki, kopytka, kartacze i inne. Wszystkie potrawy były przygotowane przez gospodynie – członkinie stowarzyszenia, które kultywują tradycje kulinarne swojej wsi. Działanie to pozwoliło uczestnikom na głębsze zrozumienie regionalnej kultury i kuchni polskiej, wzmacniając poczucie tożsamości kulturowej i narodowej. Tłumacz języka migowego był obecny podczas całego wydarzenia, zapewniając pełną dostępność dla osób z niepełnością słuchu.

W ramach projektu zrealizowano również stacjonarny warsztat kulinarny dotyczący potraw regionalnych województwa łódzkiego, w którym wzięło

udział 35 osób, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Warsztat składał się z części teoretycznej i praktycznej. Część teoretyczną poprowadził ekspert, który przybliżył uczestnikom historię oraz znaczenie lokalnych potraw w kulturze Łodzi i okolic. Uczestnicy dowiedzieli się, jakie potrawy są charakterystyczne dla regionu oraz jak przekazywane były tradycje kulinarne z pokolenia na pokolenie.

Część praktyczna warsztatu obejmowała samodzielne przygotowanie dwóch tradycyjnych dań: żulika oraz zalewajki. Żulik to rodzaj wypieku – słodkiego chleba drożdżowego z rodzynkami, popularny w województwie łódzkim. Zalewajka to gęsta zupa na bazie ziemniaków, czosnku, zakwasu i wędzonki, ceniona w regionie za właściwości rozgrzewające. Uczestnicy mieli okazję nie tylko poznać przepisy, ale również wziąć czynny udział w przygotowywaniu tych potraw, co pozwoliło im na głębsze zrozumienie procesów kulinarnych oraz tradycji gotowania w regionie. Wszystkie etapy przygotowań były dokładnie wyjaśnione przez instruktora, który podkreślał znaczenie poszczególnych składników i technik kulinarnych. Tłumacz języka migowego zapewnił pełną dostępność dla osób niesłyszących, umożliwiając im aktywny udział w zajęciach.

Maciej Kowalski

70 LAT TURYSTYCZNEJ PASJI I WSPÓLNOTY

JUBILEUSZ 70-LECIA DZIAŁALNOŚCI KOŁA PTTK nr 87 „WATRA” PRZY PZG W KRAKOWIE

WYDARZENIA

W Zakrzowie

W dniu 20 września 2025 r. w Zajeździe Celtyckim w Zakrzowie zebrali się licznie Goście i Członkowie PZG. Okazja ku temu była niezwykła: corocznie obchodzony Międzynarodowy Dzień Głuchego oraz Jubileusz 70-lecia Koła PTTK nr 87 „Watra” przy PZG w Krakowie. Honorowy patronat nad jubileuszową uroczystością objęli: PZG Zarząd Główny, PTTK Zarząd Główny, PZG Oddział Małopolski oraz Oddział Krakowski PTTK im. Ks. Karola Wojtyły. Patronatem medialnym uroczystość otoczyli kwartalnik Zarządu Głównego Polskiego Związku Głuchych „Świat Cisy” oraz kanał internetowy GłusiMałopolskaTV24. Jubileusz połączony był z organizacją XX Jubileuszowego Rajdu Turystycznego Głuchych „Zakopane – Stolica Tatr”, który odbył się w dniach 30.06–1.07.2026 r. z udziałem 20 osób.

Goście z nami

Prezes Adam Stromidło powitał Gości: Członków Honorowych Polskiego Związku Głuchych Danutę Giergun, Emilię Ślęczkowską-Farynę, Prezesa Zarządu Głównego PZG Krzysztofa Kotyniewicza, Prezesa Oddziału Krakowskiego PTTK Pawła Stachowca, Dyrektora Krakowskiego Centrum Seniora Sebastiana Lipowskiego, emerytowaną

dyrektor Marię Kromkę, dyrektor Katarzynę Podgórną, kierownika internatu Tomasza Machinko, dyrektor Renatę Dubiel, wicedyrektor Ewę Pawlik ze Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych dla Nieśłyszących w Krakowie, kierownika Klubu Głuchego Seniora Jadwigę Zapałę i innych.

O historii Koła

Dla upamiętnienia historii Koła PTTK „Watra” powstał pamiątkowy album pt. „Jubileusz 70-lecia działalności Koła PTTK nr 87 ‘Watra’ przy Polskim Związku Głuchych w Krakowie”, wydany przez Oddział Małopolski PZG w Krakowie. Album jest zbiorem zapisów wspomnień, notatek, sprawozdań, życiorysów nieżyjących założycieli i działaczy: Władysława Chracy, Ryszarda Ciesielskiego, Henryka Klimczaka. Liczne zdjęcia, które „zatrzymały czas” w wyjątkowych i niezapomnianych chwilach spędzonych na wycieczkach, rajdach, zlotach, spotkaniach, stanowią niezwykłą ozdobę publikacji i wizualną formę komunikacji. Nad ostatecznym zredagowaniem i projektem książki pracował zespół: Ryszard i Alina Szarzyńscy, Katarzyna i Tomasz Niemczykowie, Małgorzata Woźniakowska przy współpracy z Robertem Chracą, Joanną Ciesielską i Adamem Stromidło.

W wielkim skrócie należy przypomnieć, iż Koło PTTK nr 87 „Watra” przy Polskim Związku Głuchych w Krakowie powstało 3 września 1955 r. na Walnym Zebraniu Założycielskim jako drugie koło (po Kole PTTK „Tarzan” przy PZG w Przemyśle), zrzeszające Głuchych członków i ich przyjaciół. Było to ukoronowanie niezorganizowanego ruchu turystycznego w środowisku krakowskim, liczącego 50 lat. Pierwszym prezesem został inicjator i założyciel – Władysław Chraca, wiceprezesem Ryszard Ciesielski, sekretarzem Tadeusz Letkowski, skarbnikiem Jerzy Napieracz. W skład Komisji Rewizyjnej weszli Zygmunt Karwiński – przewodniczący, Juliusz Wiśniewski – zastępca, Kazimierz Napieracz – sekretarz. Przez okres 70 lat najpierw co dwa lata, później co 4 lub 5 lat były wybierane zarządy i komisje rewizyjne. Władysław Chraca, Ryszard Ciesielski, a później także Andrzej Kowal są osobami najbardziej zasłużonymi, z wielokrotnymi odznaczeniami związkowymi i państwowymi. Władysław Chraca był pomysłodawcą nazwy Koła: „Watra”, co oznacza po góralsku „ogień”, a logo stworzył Wiesław Frączek w 1972 r. Najdłużej i nieprzerwanie działającym prezesem, bo aż 24 lata, wybranym w 2025 r. na kolejną VII kadencję, jest obecny prezes Koła PTTK nr 87 „Watra” – Ryszard Szarzyński.

Celem Koła było organizowanie wycieczek i propagowanie idei turystyki w środowisku osób Głuchych jako sposobu na aktywne i zdrowotne spędzanie czasu wolnego. Początkowo Koło liczyło 32 członków. Powstawały i zanikały różne sekcje turystyczne: górską, nizinna, kolarska, fotograficzna i narciarska, organizujące różne imprezy turystyczne, szkolenia, wystawy, wykłady. W toku dziejów liczba członków malała lub wzrastała. Obecnie w Kole PTTK „Watra” jest zrzeszonych 28 członków.

Z okazji Jubileuszy Koła, a także ze względu na ogromny rozwój turystyki, organizowane były imprezy z udziałem kilkuset osób. Do takich należał m.in. VI Ogólnopolski Rajd Turystyczny Górski w Tatrach z udziałem ponad 400 osób, zorganizowany w 1968 r. przez Ryszarda Ciesielskiego. W 1975 r., z okazji 20-lecia działalności Koła, PTTK „Watra” zorganizowało XIII Ogólnopolski Rajd Turystyczny Górski z udziałem 405 osób w Rytrze koło Nowego Sącza. Po rajdzie odbył się sejmik turystyczny z udziałem przedstawicieli Zarządu Głównego PZG, Zarządu Głównego PTTK, Oddziału Krakowskiego PTTK, Zarządu Wojewódzkiego PTTK oraz dyrekcji Szkoły Zawodowej dla Głuchych. Wiele działaczy otrzymało złote i srebrne Odznaki Honorowe PTTK.

Prezes Oddziału Krakowskiego PTTK Paweł Stachowicz wręcza tabliczkę pamiątkową Prezesowi Koła PTTK nr 87 „Watra” Ryszardowi Szarzyńskiemu

Od lewej – Dyrektor biura Oddziału Małopolskiego PZG i tłumaczka języka migowego Marta Majda, Prezes Oddziału Małopolskiego Adam Stromiło, Prezes Zarządu Głównego PZG Krzysztof Kotyniewicz, Prezes Koła PTTK „Watra” przy PZG w Krakowie Ryszard Szarzyński

Prezes Oddziału Krakowskiego PTTK Paweł Stachowiec wręcza pamiątkowy dyplom i album jubileuszowy Koła „Watra” Pawłowi Szarzyńskiemu – najmłodszemu członkowi Koła. Obok babcia Pawła Alina Szarzyńska i ojciec Dawid Szarzyński

W 1977 r. Koło było organizatorem I Ogólnopolskiego Marszu na Orientację w Pcimiu z udziałem 150 osób oraz II Ogólnopolskiego Rajdu Krakowskiego PZG z udziałem 74 uczestników „Szlakiem Orlich Gniazd”. Z okazji 30-lecia Koła Władysław Chracz w 1985 r. zorganizował Ogólnopolski Rajd Górski w Węgierskiej Górze z udziałem 300 uczestników. W każdym 10-leciu odbywały się imprezy centralne oraz wojewódzkie organizowane przez kolejnych prezesów Koła „Watra”.

Koło szerzyło także turystykę wśród młodzieży. W 1973 r. i 1974 r. odbyły się zloty młodzieży z krakowskich szkół dla Głuchych z udziałem łącznie 120 dzieci i młodzieży w Zubrzycy Górnej i Dolinie Kobylańskiej. Koło współpracowało również z Zakładem Szkoleniowo-Produkcyjnym „Prodimet” w Pcimiu. To są przykładowe największe wydarzenia turystyczne, a dokładne ich zestawienie znajduje się w albumie.

Od 2001 r. do dziś prezes Ryszard Szarzyński kontynuuje działalność turystyczną w Kole. Od 2007 r. co roku odbywają się rajdy turystyczne w różnych zakątkach Polski: Tatry, Pieniny, Gorce, Beskid Niski, Ziemia Świętokrzyska, Bydgoszcz, Krynica Górna, Tarnowskie Góry, Bochnia, Wiśła, Sandomierz, Kielce, Bielsko-Biała, Pszczyna. W 2014 r. Koło PTTK nr 87 „Watra”, wspólnie z Kołem PTTK nr 5 „Bartek” w

Radomiu i we współpracy z Antonim Morawskim – Członkiem Honorowym PTTK, Oddziałem Małopolskim oraz Domem Kultury PZG, zorganizowało Ogólnopolski Zlot Turystów Głuchych „Szlakiem życia i twórczości Franciszka Ksawerego Preka”. Na rok 2026 planowany jest XXI Rajd Turystyczny Głuchych „Srebrne Miasto – Olkusz – Częstochowa i okolice”.

W 2020 r. odbył się XV Jubileuszowy Rajd Turystyczny Głuchych „Śladami św. Jana Pawła II w 100-lecie Jego Urodzin” w Krakowie. Koło „Watra” zajmowało się także oprowadzaniem grup zagranicznych, m.in. grupy Francuzów z Paryża w Inwałdzie, Wadowicach, Auschwitz-Birkenau, grupy Ukraińców z Lwowa, grupy Węgrów z Budapesztu. Od 2015 r. do 2019 r. w rajdach brała udział także grupa Głuchych turystów z Węgier, dla której tłumaczem węgierskiego języka migowego była Alina Szarzyńska. Dzięki Zarządowi Oddziału Małopolskiego PZG Koło PTTK „Watra” posiada swój lokal na prowadzenie działalności, mini-muzeum i archiwum.

Odnaczeni

Po uczczeniu minutą ciszy zmarłych założycieli i działaczy, prezes OK PTTK Paweł Stachowiec w uznaniu zasług w dziedzinie działalności na rzecz rozwoju turystyki Głuchych wręczył Brązowe Odzna-

ki Turystyczne PTTK Tomaszowi Niemczykowi, Adamowi Stromidło i Małgorzacie Woźniakowskiej. Katarzyna Niemczyk otrzymała Dyplom Zarządu Głównego PTTK za zasługi w upowszechnianiu turystyki i krajoznawstwa, a Alina Szarzyńska – Dyplom za działalność na rzecz Oddziału Krakowskiego PTTK im. Ks. Karola Wojtyły.

Wiele osób, w tym Prezes Krzysztof Kotyniewicz, Członkowie Honorowi PZG oraz Przewodnicząca Głównej Komisji Rewizyjnej Monika Nawrot, zabrało głos, podkreślając wagę działalności turystycznej, przekazując dawne wspomnienia, gratulacje oraz życzenia dalszego rozwoju Koła. Wszyscy członkowie Koła PTTK „Watra” otrzymali jubileuszowe dyplomy, statuetki i albumy. Prezes Ryszard Szarzyński wręczył wszystkim gościom pamiątkowe publikacje.

Podziękowanie

Zarząd Koła PTTK „Watra” złożył podziękowania Krakowskiemu Oddziałowi PTTK, Zarządowi Oddziału Małopolskiego PZG, pracownikom Biura i Domu Kultury PZG w Krakowie oraz wszystkim członkom Koła za dotychczasowe wspieranie i współudział w ruchu turystycznym Głuchych. W szczególności podziękowanie należało się Zarządowi i Biuru Oddziału Małopolskiego PZG za sfinansowanie jubileuszowej publikacji, a Oddziałowi Krakowskiemu PTTK za dofinansowanie zakupu upominków jubileuszowych.

Niezwykłe spotkanie

Uzupełnieniem Jubileuszu było spotkanie w Klubie PZG przy ul. św. Jana 18 w Krakowie z Robertem Chracą – bratankiem Władysława Chracy – w dniu 2 listopada 2025 r. Spotkanie odbyło się po ponad 20 latach od ostatniego pobytu Roberta w Krakowie. Obecnie mieszka on z rodziną na stałe w Wielkiej Brytanii, w Londynie. Robert pochodzi z Zakopanego, jest słyszącym synem Głuchych rodziców Stanisława i Marii Chraców, tłumaczem języka migowego, byłym instruktorem Koła Terenowego PZG w Zakopanem, byłym opiekunem Zespołu Regionalnego Głuchych „Halny Wiatr” i kontynuatorem jego działalności po śmierci ojca.

Stanisław Chraca – ojciec Roberta i brat Władysława – był założycielem i długoletnim prezesem Koła Terenowego PZG w Zakopanem, wieloletnim preze-

sem b. Oddziału Nowosądeckiego PZG i twórcą Zespołu Regionalnego Głuchych „Halny Wiatr”. Mama Roberta ma 92 lata i mieszka w Zakopanem w prywatnym domu opieki. Mimo zaawansowanego wieku czuje się dobrze, ma stały kontakt z synem przez Whatsapp’a, odwiedzają ją także Głusi z Zakopanego i Nowego Targu. Rodzina Roberta co miesiąc przyjeżdża do Polski w odwiedziny do mamy.

Robert bardzo ciekawie opowiedział o sobie, o rodzinie, o pracy i o codziennym życiu w Wielkiej Brytanii. Jest mocno związany z turystyką Głuchych, zna i pamięta wielu krakowskich działaczy. Jako chłopiec często przyjeżdżał do wujka Władysława do PZG w Krakowie, a wakacje spędzał w Pcimiu, gdzie mieścił się Zakład Szkoleniowo-Produkcyjny „Prodi-met”. W szczególności zaprzyjaźnił się z Juliuszem Wiśniewskim, który uczył go fotografii w krakowskim Klubie PZG, a także z rodziną Chmielaków: Marią, Edwardem i ich córką Katarzyną.

Po spotkaniu Robert i członkowie Zarządu Koła PTTK „Watra” nawiedzili groby działaczy na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie: Władysława Chracy, Ryszarda Ciesielskiego, Juliusza Wiśniewskiego oraz rodziny Chmielaków. Robert został zaproszony do ponownych odwiedzin w Krakowie.

Jubileuszowa Msza św.

W niedzielę, dnia 16 listopada 2025 r., ks. dr Krzysztof Biros – duszpasterz Głuchych w Krakowie – odprawił Mszę św. w kościele św. Jana Chrzyciela i św. Jana Ewangelisty przy ul. św. Jana 7a w Krakowie za zmarłych oraz żyjących działaczy i członków Koła „Watra”. Prezes Ryszard Szarzyński wraz z Aliną Szarzyńską i Anną Wroną wręczyli mu pamiątkowy album Koła oraz dwie plakietki: jubileuszową i z logotypem Koła. Ks. Krzysztof powiedział między innymi: „70 lat to bardzo długi okres. To są wspomnienia z wędrówek na różnych turystycznych szlakach, które wymagały wysiłku, budowały więzi koleżeńskie i przyjacielskie. To cześć i pamięć o tych, którzy Koło założyli i tworzyli jego historię. Niech Bóg da im radość nieba, a żyjącym błogosławieństwo...”

Małgorzata Woźniakowska

PODRÓŻ DO BERLINA

Międzynarodowy Dzień Głuchych i Języka Migowego w Olsztynie

WYCIECZKI

Międzynarodowy Dzień Głuchych i Języka Migowego obchodzony jest w Olsztynie bardzo ciekawie. W ramach naszego święta pojechaliśmy na czterodniową wycieczkę (25–28 września 2025 r.) do Berlina. Wyjazd miał charakter edukacyjno-turystyczno-integracyjny. Połączenie edukacji z turystyką i integracją ma duże walory dla społeczności niesłyszących. Na wycieczkę pojechali też najmłodsi podopieczni naszej poradni z rodzicami jako opiekunami.

Pierwszego dnia wycieczki, jadąc w kierunku zachodnim, zajechaliśmy do zamku w Kórniku koło Poznania. Jest to średniowieczna warownia, w późniejszych latach wielokrotnie przebudowywana, a obecny kształt w stylu neogotyckim zawdzięcza pracom Tytusa Działyńskiego. Wewnątrz zamku oglądaliśmy różne eksponaty, które zachowane są w całości w oryginale. Najważniejszą częścią zamku jest Biblioteka Kórnicka z cennymi rękopisami i starodrukami. Znajdują się tu oryginalne rękopisy Mikołaja Kopernika, Adama Mickiewicza, Fryderyka Chopina, Napoleona Bonaparte. Nie są udostępniane na widok publiczny, gdyż są bardzo cenne.

Zamek otacza piękny park – arboretum z tysiącami gatunków drzew i krzewów z całego świata. Warto wspomnieć o ważnych postaciach z historii zamku w Kórniku: Adamie Tytusie Działyńskim (1796–1861), arystokracie i mecenasie sztuki, który utworzył park i aklimatyzował liczne gatunki roślin; Władysławie Zamoyskim (1853–1924), ostatnim właścicielu zamku, który cały majątek zapisał Narodowi Polskiemu; oraz Teofili Szołdrskiej-Potulickiej z Działyńskich (1714–1790), zaradnej właścicielce, która przebudowała zamek i ożywiła jego otoczenie. To właśnie ona jest „Białą Damą” z Kórnika – według legendy jej duch przechadza się nocą po komnatach i parku.

W dalszej części wycieczki zwiedzaliśmy starówkę w Poznaniu, po czym udaliśmy się na nocleg do Słubic. Drugiego dnia, po śniadaniu, udaliśmy się do Berlina. To ogromne miasto nadal nosi ślady systemu komunistycznego i „żelaznej kurtyny”, która dzieliła Europę na Wschodnią i Zachodnią.

Zwiedzanie Berlina zaczęliśmy od Muru Berlińskiego, wzniesionego w 1961 roku, który dzielił miasto na dwie części: wschodnią i zachodnią. Była to również linia życia i śmierci aż do 9 listopada 1989 roku. Zwiedziliśmy East Side Gallery – najdłuższy zachowany fragment Muru Berlińskiego, pokryty muralami artystów z całego świata. Symbolem zjednoczenia miasta jest też most nad Sprewą – neogotycki Oberbaumbrücke, który przez lata dzielił miasto na pół. Najbardziej wymownym symbolem podziału Berlina był Checkpoint Charlie, przejście graniczne na skrzyżowaniu Friedrichstrasse i Zimmerstrasse. To właśnie tam w 1961 roku o mały włos nie wybuchła III wojna światowa, gdy po obu stronach stanęły naprzeciw siebie czołgi.

Zwiedziliśmy także Potsdamer Platz – niegdyś pusty teren przy Murze, po 1990 roku przekształcony w nowoczesne centrum biznesowo-rozrywkowe. Duże wrażenie wywarł na nas Pomnik Pomordowanych Żydów – 2711 betonowych bloków tworzących labirynt pamięci. Kolejnym symbolem Berlina była Brama Brandenburska, klasycystyczna budowla z końca XVIII wieku, od lat symbol zjednoczenia Niemiec. Byliśmy również przed Reichstagiem, zwiedziliśmy ruiny Kościoła Pamięci Cesarza Wilhelma, pozostawione jako Pomnik Pokoju. Nocleg spędziliśmy w hotelu we wschodniej części miasta.

Trzeciego dnia zobaczyliśmy wiele charakterystycznych miejsc Berlina: Kościół Mikołaja, pełniący

funkcję muzeum; Czerwony Ratusz – siedzibę władz Berlina; wieżę telewizyjną Fernsehturm, mającą 368 metrów wysokości; Alexanderplatz – dawne serce Berlina Wschodniego; Katedrę Berlińską, w której pochowano około 90 członków dynastii Hohenzollernów; Fontannę Neptuna, przedstawiającą alegorię czterech wielkich rzek; Stare Muzeum; Starą Galerię Narodową; Neue Wache – pomnik matki z martwym synem, pod którego posadzką spoczywają prochy Nieznanego Żołnierza i ofiar obozu koncentracyjnego; oraz Plac Gendarmenmarkt z dwoma bliźniaczymi katedrami: Niemiecką i Francuską.

Po zwiedzeniu Berlina pojechaliśmy do Poczdamu. Zwiedziliśmy Pałac Sanssouci – letnią rezydencję Fryderyka II Wielkiego, zwaną pruskim Wersalem, otoczoną ogromnym parkiem wypełnionym tarasami, rzeźbami, pawilonami i fontannami. Najważniejszym punktem zwiedzania był jednak Pałac Cecilienhof, wybudowany w 1917 roku w stylu angielskiego

dworu. To właśnie tam, podczas konferencji poczdamskiej (17 lipca – 7 sierpnia 1945), Stalin, Truman, Churchill, a później Attlee decydowali o powojennym porządku Europy. Wiele z tamtych postanowień obowiązuje do dziś.

Na zakończenie dnia zwiedziliśmy Most Glienicke, zwany Mostem Szpiegów. Przebiegała tędy granica między Berlinem Wschodnim a Zachodnim, a w czasie zimnej wojny wymieniano tu szpiegów między blokami politycznymi. Ciekawostką jest, że jechaliśmy dokładnie tą samą trasą, którą uciekał na Zachód pułkownik Ryszard Kukliński – przez Słubice i Checkpoint Charlie.

Po noclegu w Słubicach, 28 września, wróciliśmy w stronę Olsztyna. Wycieczka obfitowała w wiele atrakcji historycznych, których zwiedzanie polecamy każdemu.

Przemysław Dąbrowski

